

ЧАСТКА I

СТРАХ

Раздел першы

Фірма, у якой я адпрацаваў чатыры гады, мела загадкавую назву ТАА “Контур-М”. Чаму менавіта “М”, нікому і ў галаву не прыходзіла спытацца, ды наш шэф і сам, напэўна, нічога пра гэта не ведаў. А займалася фірма пераважна тым, што...

А зрэшты, якая цяпер розніца, чым мы там займаліся. Лагістыка, кантракты, закупкі і продажы рэчаў, без якіх свет цалкам мог бы і абысціся. Але людзі чамусьці з сур’ёзным выглядам плацілі нам даволі вялікія грошы, а мы плацілі пастаўшчыкам, у галовах нашых увесь час булькаталі нейкія лічбы і лепш было не шукаць у гэтым сэнсу.

Аднойчы я ўсё ж не вытрымаў і напісаў заяву на звальненне. Напісаў і сам здзівіўся сваёй смеласці. Ужо праз тыдзень я атрымаў разлік. З такой нагоды мы пайшлі ўвечары ў “Маю дарагу” ў раёне Нямігі, недалёка ад офіса, пасядзець вузкім кругам і адзначыць маю свабоду. Я праставіў усім піва, потым узяў сабе каньячку, потым яшчэ піва, былі яшчэ нейкія лёгкія закускі... Усё па скрамняку, як казалі мае дарагія калегі.

— Дык а ты куда тепер? — спытаўся Коля, з якім мы выйшлі пакурыць у ярка асветлены дворык.

— Домой, наўвек.

— Да я не в гэтым сэнсе. В сэнсе, чым тепер займешся?

— Не знаю пока, — сказаў я.

— Понятно, — уздыхнуў Коля і лоўка сплюнуў у сметніцу.

Было ясна, што мой адказ яго не вельмі задаволіў, аднак мне было ўсё роўна.

З імі ўсімі я размаўляў на рускай мове, хоць сам яшчэ з універса любіў родную беларускую, цікавіўся нашай гісторыяй, рэгулярна чытаў “Нашу Ніву” і імкнуўся хоць раз на месяц, але ладзіць сабе свой персанальны Дзень без чужога слова. Коля быў самы нармалёвы з іх і адзіны, з кім мы часам гаварылі не на працоўныя тэмы. Маю беларушчыну ён горача падтрымліваў, але на мове са мной размаўляць адмаўляўся: “стыдно красивый язык коверкать, он же второй в мире по милогучности после итальянского”. А з астатнімі ўсё было чыста на ўзроўні “Привет-пока”, ну яшчэ мо на карпаратыве пару разоў патанчыш ці чокнешся. Усіх іх я лічыў нуднымі цынікамі і быў ўпэўнены, што і яны пляваць на мяне хацелі, з вышыні Дома Чыжа.

Але ў той вечар мне раптам стала перад імі крыху сорамна. Тост за тостам яны шчыра жадалі мне поспеху, а Ліза выпіла шампанскага і сказала, што без мяне наш офіс будзе як дзіцёнак з вырваным сэрцам. Гэта ж трэба такое лягнуць. А некаторыя дык наогул пачалі адгаворваць: маўляў, ад дабра дабра не шукаюць, кінь дурыць, Міхась, і вяртайся. І так тост за тостам... Быццам на той фірме ўсё толькі на мне і трымалася. Лухта. Работнік я быў пасрэдным, зорак з неба не хапаў, хоць працавалі ў нас і горшыя. А тут раптам такая ўсенародная любоў.

— Канчайце, ладна? Што вы мяне аплакваеце, як карэйцы Кім Ір Сэна? — спытаў я па-беларуску, таму што быў ужо даволі п’яны.

— Шутник, аднак, — сказаў нехта з іх, і мы зноў выпілі.

Карацей, я быў героем вечара. Праўда, на ўсе іх прызнанні толькі ганарліва ўсміхаўся і нікога не слухаў. Вецер будучай свабоды ўжо добра надзьмуў мне ў вушы, і мазгі мае заклала, як нос у лістападзе. Усё будзе добра, пераконваў я сябе, штосьці

знайду. Не можа быць, каб не знайшоў. Мне ж быў усяго трыццатнік. Рукі ёсць, ногі ёсць, думаў я. І галава на плячах. І ў дадатак дыплом аб вышэйшай адукацыі. Здароўе нармалёвае, піў я ў меру, паліў толькі суперлайт. Змарнаваць найлепшыя гады, прадаючы дурням нейкія прысоскі і шлангі, мне зусім не хацелася. А чаго хацелася, я і сам сказаць не мог. Адкапаць меч князя Вячкі, прадусіраваць кіно пра кантрабандыстаў, адкрыць сваю фірму мабільных дадаткаў... Нечага гэткага, творчага, крэатыўнага. Каб было адчуванне палёту.

А яшчэ... Яшчэ ў мяне была Вічка, цёплая, заўжды пад бокам, і прыгожая без усякіх там агаворак, з такой у людзі можна спакойна выйсці. Мы нават думалі распісацца. А акром Вічкі — трохпакаёвая кватэра на Трактарным, у старым доме. Кватэра мне ад бацькоў засталася, а самі яны на Чачота пераехалі, у новабуд.

Вось так, поўны вясёлкава-цьмяных надзей, я і сустрэў сваю доўгачаканую свабоду.

Спачатку ўсё ішло без праблем. Я нарэшце выскаўся, прывёў да ладу расхістаныя нервы. Ад'ёўся: адразу ж набраў за месяц пару кіло. Каб вярнуць форму, пайшоў у трэнажорку. Заадно і пра беларускае жыццё не забываў — вучыў мову, бо паставіў сабе мэту — размаўляць як Караткевіч. На моўныя курсы запісаўся, але потым кінуў. Па-першае, прачытаў недзе, што ў Караткевіча мова ўся засмечаная украінізмамі. А па-другое... Неяк лянота мне было ўвечары з хаты вылазіць і цягнуцца на іншы край горада. Значна прыемнейшым заняткам падавалася замовіць сушы, узяць скрынку піўка і з Вічкай у ложку ўсё гэта спажыць пад якісь захапляльны серыял. Трэнажорку я кінуў яшчэ раней, а чаму — ды ўсё таму ж. Дома неяк утульней і жылы рваць ніхто не прымушае. А грошы паміж тым пачалі неяк падазрона скрозь пальцы цячы. Там сотка, там дзве. А яшчэ пралка накрылася, давалося новую купіць. Якая тут трэнажорка.

Праўда, раз-пораз я ўсё ж званіў па розных нумарах і бадзёра прапаноўваў свае паслугі. Але нічога чамусьці не выходзіла. Дзесьці казалі, што ўжо ўзялі супрацоўніка, дзесьці доўга разжоўвалі: “К сожалению, ваша кандидатура...” “Што ні адказ — всегда отказ”, напісаў я ў кантакце, але мала хто зразумеў маю сумную іронію.

Дый з маімі марамі ўсё было не так проста. У археалагічную экспедыцыю мяне, праўда, гатовыя былі ўзяць, але толькі як валанцёра — а я, ідыёт, думаў, што за гэта пляцяць... Абзваніў за дзень пару-тройку колішніх багатых кліентаў, падзяліўся сваімі далёка ідушчымі планамі наконт беларускага кіно — тыя ветліва выслухалі, але не далі ні капейкі. На фірму мабільных дадаткаў таксама патрэбен быў стартавы капітал — але, праверыўшы рахунак, я зразумеў, што грошыкаў, што ў валюце, што ў беларускіх рублях, у мяне засталася роўна каб нам з Вічкай дажыць да зімы.

Журботна неяк мне стала раптам. Хоць вый. Журботна і страшнавата.

Я вырашыў не панікаваць. Правявіць сапраўдную мужчынскую волю. Зрабіў рэзюме, больш-менш граматынае, і павесіў яго дзе толькі мог. Хтосьці ж павінен быў адгукнуцца. Ну не бывае ж так, каб чалавек у поўным росквіце сілаў, дый не самых апошніх разумовых здольнасцяў аказаўся незапатрабаваны. Нават у гэтай краіне!

...Шчыра кажучы, я не любіў такія выразы: “у гэтай краіне”... Быццам я сам сабе, а яна сама сабе. У маёй краіне! У маёй. Ды толькі ў той час мне раптам стала зусім не да правільных выразаў. Я нават на Вічку пару разоў маццюкнуўся — хоць для беларускай мовы такая лаянка з’ява і не характэрная. Гэта ж у іх, маскавітаў, мангола-татарскае іга было, а ў нас — не. Гісторыю ВКЛ я добра ведаў. А вось што рабіць са сваёй уласнай

жыццёвай гісторыі — не меў ніякага ўяўлення.

Мабільны я заўжды трымаў пры сабе, нават у туалет з сабой браў — раптам у гэты момант пазвоняць і прапануюць Працу Маёй Мары! Але тэлефон не званіў, і колькі я ні абнаўляў “Входящие” ў сваёй скрыні, колькі разоў на дзень ні правяраў спам, колькі не прачынаўся з адчуваннем, што вось, дзень прыйшоў, сёння або ніколі! — не, анікому ў горадзе-героі Мінску не быў патрэбен ні сам Міхаіл Георгіевіч Мысліўчык, ні ўсе ягоныя таленты, надзеі і жыццёвыя мары.

І тады батарэйкі ўва мне паціху пачалі садзіцца.

Адзін знаёмы, з якім мы выбраліся на піва, патлумачыў:

— Ты, Мысливчик, для них просто слишком умный. Туда, где надо слушать и делать, что говорят, таких как ты не берут. На хера им лишние проблемы, Михась? Где герой, там и геморрой, ты ж сам знаешь.

Гучала, канешне, лісліва. Але што было рабіць? Ісці працаваць па спецыяльнасці? Педагогам-дэфектолагам? За 200 рэ на месяц? Ды і туды мяне не бралі. Адна цётка сказала, што ў мяне вопыту працы няма. І гэта было чыстай праўдай. Пасля ўніверса бацькі мне фальшывае размеркаванне арганізавалі, у Смалявічах, а я ў гэты час унітазамі на Жданах гандляваў. Потым нейкі час у бацькавага прыяцеля на складзе боўтаўся, за пару сотняў баксаў, потым лядоўні прадаваў, а потым адзін знаёмы на тую фірму паклікаў. Вось табе і ўвесь стаж.

Ясная справа, можна было пайсці расклеіваць аб’явы па пад’ездах, або кур’ерам. Ці ахоўнікам у гіпермаркет. Але гордасць не дазваляла мне апусціцца да такога стану. Я і не падазраваў, што такі горды. І адкуль яна толькі ўзялася? Гадзінамі, лежачы на канапе і назіраючы за тым, як Вічка завіхаецца па кватэры, я разважаў пра тое, што развіццё ў сабе нацыянальнай гордасці ўзмацняе ў чалавеку гордасць чалавечую, і мужчынскую таксама.

Яна стаяла з прасам у майцы і адных калготках, слухала мяне напаўвуха і думала пра нейкія свае жаночыя штукі. Але мне было ўжо ўсё роўна.

І вось недзе ўвосень маё жыццё пачало развальвацца, нібы занядбаны старасвецкі маёнтак. Аднойчы Вічка паехала да сяброўкі — і больш ужо не вярнулася. Праўда, потым напісала мне ў месэнджэр, што прыедзе забраць рэчы, але я ёй нічога не адказаў. Потым пазваніў адзін чалавек, пра якога я ўжо і забыў, і ветліва, але настойліва папрасіў аддаць яму доўг. Я ўспомніў — і праўда, было такое. Давялося дастаць яшчэ пару соцень і ехаць ажно на Каменную Горку. Вічка дасылала мне абразы і здзеклівыя камэнтары, давялося пусціць яе ў хату і аддаць усё яе майно — я здзівіўся, як яго было многа.

— Можа, усё-такі пагаворым спакойна, а? — сказаў я, ужо ведаючы, што бачу яе апошні раз. А яна складвала свае жаночыя апранахі ў спартовую торбу — нібы запіхвала ў труну распухлы труп нашага каханья. Раптам яна падалася мне вельмі непрыгожай. Такой непрыгожай, што я ажно адварнуўся на секунду.

— Слабак!

— Вічка!

— Неудачнік!

Што я мог ёй яшчэ сказаць? “Я цябе так кахаю”? Я ўявіў, як выціскаю з сябе гэтыя словы. Па-руску яно неяк лепш гучыць. А яшчэ я ўспомніў Лаханкіна з сваіх любімых Ільфа і Пятрова. “Волчица ты, тебя я презираю...” Не, Лаханкіным мне быць не хацелася. Яна нарэшце запіхнула ўсё ў торбу і выпрасталася, нібы чагосьці чакаючы.

— Я цябе кахаю, — сказаў я і скурчыў дурную пысу.

— Как же ты меня задолбал, Миша, — сказала Вічка. — В том числе этим своим белорусским.

Кінула мне ключы проста ў твар і з'ехала ад мяне назаўжды.

Мне тэрмінова патрэбныя былі грошы. Памучаўшыся два дні, я паехаў у сваю фірму, якая ўжо даўно была не маёй. Зайшоў, пастаяў пасярод офіса, ніхто не падняў галавы. На тым месцы, дзе сядзеў Коля, тырчала абыякавая галава нейкага юнага асталопа.

— Лиза, привет, — падышоў я да яе стала. Яна не адразу мяне пазнала, а пазнаўшы, не вельмі ўзрадавалася. Грошай пазычыць яна не магла. Праўда, купіла мне кавы ў аўтамаце. І дала цыгарэту.

— Курил такие? Вот здесь нажимаешь пальцами на фильтр — и получается черничный вкус... Ну все, я пошла, у меня работы — х...ва туча...

Тады я, само сабой, забухаў. Я заліваўся гарэлкай у смярдзючых кафетерыях, піў з нейкімі падазронымі асобамі ў дварах і з рабацягамі ў скверыку каля спортпляцоўкі, а часцей за ўсё адзін, дома, уключыўшы нейкі серыял і гледзячы невідучымі вачыма на экран кампа. Неяк раніцай выйшаў на свой балкон, а на суседнім бабка стаіць, калупаецца. Я ёй кіўнуў: здрасце, а яна завохкала з неадабрэннем:

— Што ж ты, унучак, усё дома ды дома? Ты ж малады, маладыя трудзіцца далжны!

— Болею я, бабушка, — прахрыпеў я і схваўся ў сваёй нары. Карацей, забухаў я рэальна, па-чорнаму.

Настолькі па-чорнаму, што аднойчы прачнуўся ноччу ад таго, што ў мяне, аказваецца, было сэрца. Такое вялікае, што не змяшчалася ўва мне і лезла вонкі.

Агаламшаны гэтым адкрыццём, я неяк здолеў выклікаць хуткую. Прыехалі, зрабілі ўкол. Пажылая цётка ў кароткім блакітным халаціку пачала запаўняць паперкі.

— Больничный я вам не выпишываю... — прамармытала яна.

— Это почему?

— Вы же и так безработный.